

Spis treści

Wprowadzenie	II
Rozdział I	
Dydaktyka na mapie teoretycznych porządków pedagogicznych	21
1. U źródeł paradygmatycznego podejścia do rozwoju nauk	21
1.1. Kategoria paradygmatu i jej miejsce w teorii T.S. Kuhna	21
1.2. Problemy z paradygmatami w naukach humanistycznych i społecznych	26
1.3. Niewspółmierność paradygmatów i ryzyko fundamentalizmu	28
2. Paradygmaty w pedagogice	32
3. Wzorce, typy myślenia o edukacji	40
3.1. Racjonalność adaptacyjna i emancypacyjna	42
3.2. Dominujące ideologie edukacyjne	46
4. Teoria kształcenia w perspektywie stanowisk teoretycznych	53
4.1. Użyteczność kategorii paradygmatu w dydaktyce	55
4.2. Systemy dydaktyczne i niedookreśloność tzw. dydaktyki współczesnej	59
4.3. Paradygmaty dydaktyczne w propozycji D. Klus-Stańskiej	66
4.4. Modele, wzory nauczania i uczenia się – propozycja B. Joyce’a, E. Calhoun, D. Hopkinsa oraz B.D. Gołębnik	70
4.4.1. Modele, strategie kształcenia oparte na behawioralnych wzorach uczenia się	73
4.4.2. Modele, strategie kształcenia oparte na wzorach procesualno-poznawczych	75
4.4.3. Modele, strategie oparte na wzorach uczenia się społecznego	77
4.4.4. Modele, strategie oparte na wzorach uczenia się całościowego, osobowościowego	78
4.5. „Andragogiczne tropy” paradygmatów – trzy dydaktyki dorosłych	80

4.6. Obiektywizm <i>versus</i> subiektywizm, czyli od behawioryzmu po konstruktywizm i perspektywę krytyczną – przegląd wybranych stanowisk	85
5. Dydaktyka w obliczu kryzysu	96
5.1. Znieruchomienie polskiej dydaktyki	96
5.2. Przestrzenie paradygmatycznych przesunięć	100
 Rozdział II	
Specyfika akademickiego kształcenia	103
1. Idea uniwersytetu i akademickiego kształcenia	103
2. Kształcenie uniwersyteckie w obszarze napięć komercjalizacji	110
3. Cele akademickiego kształcenia	120
3.1. Funkcja rekonstrukcyjna, adaptacyjna i emancypacyjna edukacji	121
3.2. Cele w kontekście tradycji i idei uniwersyteckich	125
3.3. Cele w kontekście oczekiwań gospodarki rynkowej	129
3.4. Humanistyczny wymiar celów edukacji wyższej	132
4. Relacja mistrz–uczeń – uniwersyteckie dziedzictwo	139
4.1. Relacja mistrz–uczeń – perła z lamusa	141
4.2. Mistrz–uczeń – kształcenie czy socjalizacja?	143
4.3. Obraz mistrza	144
4.4. Seminaria – ostatni bastion dla mistrza i ucznia	147
4.5. Relacja mistrz–uczeń w procesie socjalizacji, przygotowywania do pracy naukowej przyszłych naukowców	149
5. Student i nauczyciel – podmioty akademickiego kształcenia	151
5.1. „Podmiotowość/przedmiotowość” w świetle koncepcji K. Obuchowskiego	154
5.2. Student – między podmiotowością a przedmiotowością	161
5.2.1. Specyfika wieku rozwojowego studenta (i jej edukacyjne konsekwencje)	162
5.2.2. Student podmiot – student przedmiot – student w ukrytej rzeczywistości – propozycja M. Czerepaniak-Walczak	171
5.3. Nauczyciel akademicki – specyfika roli zawodowej	176
5.3.1. Zróźnicowanie roli zawodowej nauczyciela akademickiego	177
5.3.2. Ambiwalencja roli zawodowej	187

5.3.3. Przygotowanie dydaktyczne – obszary możliwego wsparcia i rozwoju	192
5.3.3.1. Dwa podejścia do przygotowania dydaktycznego ...	192
5.3.3.2. Perspektywy opisu kompetencji	197
5.3.3.3. Kompetencje do nauczania – prowadzenia zajęć ze studentami	203
5.3.3.4. Kierunki działań wspomaganie nauczycieli akademickich w ich rozwoju zawodowym	207
6. Nowoczesne technologie w akademickim kształceniu – szanse i nieporozumienia	214
 Rozdział III	
Dydaktyka akademicka	223
1. Zmiany w refleksji nad akademickim kształceniem	223
2. Szeroki i wąski zakres dydaktyki akademickiej (makro- i mikroperspektywa)	228
3. Miejsce dydaktyki wśród (sub)dyscyplin nauk	236
3.1. Kto zajmuje się refleksją nad dydaktyką akademicką?	236
3.2. Dydaktyka akademicka – praktyka społeczna wszystkich obszarów nauk	248
3.3. Dydaktyka akademicka jako dyscyplina pedagogiczna a jednocześnie multidyscyplinarna	253
3.3.1. Związek z dydaktyką ogólną	253
3.3.2. Związek z dydaktykami przedmiotowymi	261
3.3.3. Związek z naukami pomocniczymi	266
3.3.4. Związek z praktyką społeczną – praktyką kształcenia	267
3.3.5. „Pedagogiczność” i „multidyscyplinarność” dydaktyki akademickiej – obszary napięć	269
3.4. Zadania i pola badawcze dydaktyki akademickiej	272
4. Paradygmatyczne ujęcia dydaktyki akademickiej	277
4.1. Dwuparadygmatyczność – przyjęcie perspektywy wiedzy jako fenomenu obiektywnego i subiektywnego	279
4.2. Paradygmatyczna zmiana – <i>from teaching to learning and e-learning</i> , czyli od nauczania do uczenia się i e-uczenia się ...	282
4.3. Ku wieloparadygmatyczności dydaktyki akademickiej	296

Rozdział IV

Paradygmaty dydaktyki akademickiej	303
1. Uwagi wstępne metodologiczne	303
2. Zarys paradygmatu behawiorystycznego w dydaktyce akademickiej ...	307
2.1. Teoretyczne źródła konstruowania paradygmatu behawiorystycznego	309
2.1.1. Filozoficzne podstawy paradygmatu behawiorystycznego	309
2.1.2. Koncepcja człowieka sterowanego z zewnątrz	314
2.1.3. Teorie uczenia się – inżynieria behawiorystyczna	317
2.2. Proces akademickiego kształcenia w perspektywie paradygmatu behawiorystycznego	321
2.3. Możliwości wspierania poprzez sterowanie rozwojem kompetencji do nauczania nauczycieli akademickich	333
3. Zarys paradygmatu humanistycznego w dydaktyce akademickiej	344
3.1. Teoretyczne źródła konstruowania paradygmatu humanistycznego	346
3.1.1. Założenia filozoficzne orientacji humanistycznej	346
3.1.2. Koncepcja człowieka autonomicznego, dążącego do samoaktualizacji	351
3.1.3. Edukacyjne wspieranie procesu uczenia się – facylitacja uczenia się	355
3.2. Proces akademickiego kształcenia w perspektywie paradygmatu humanistycznego	362
3.3. Wspieranie jako oferowanie pomocy nauczycielom akademickim w ich rozwoju	376
4. Zarys paradygmatu konstruktywistycznego	387
4.1. Teoretyczne źródła konstruowania paradygmatu konstruktywistycznego	390
4.1.1. Filozoficzne konteksty konstruktywizmu – konstruktywizm jako teoria wiedzy i poznania	390
4.1.2. Poznawcza koncepcja człowieka	396
4.1.3. Konstruktywizm jako teoria uczenia się i jej konsekwencje dla idei edukacji wspierającej rozwój	398
4.2. Proces akademickiego kształcenia w perspektywie paradygmatu konstruktywistycznego	404
4.3. Wspieranie nauczycieli akademickich w rozwoju – podejście konstruktywistyczne	417

5. Zarys paradygmatu krytyczno-emancypacyjnego	429
5.1. Teoretyczne źródła konstruowania paradygmatu krytyczno-emancypacyjnego	432
5.2. Edukacja akademicka w perspektywie krytyczno-emancypacyjnej	442
5.3. Możliwości wspierania nauczyciela akademickiego w jego rozwoju ku emancypacji	460
 Zakończenie	
Dydaktyka akademicka – przestrzenie możliwości rozwoju	469
 Bibliografia	477